

UNA EXPERIÈNCIA D'EDUCACIÓ EN VALORS: EL PROGRAMA DE SOLIDARITAT ESCOLAR AMB LA INFÀNCIA LLATINOAMERICANA

Pere Polo

La preocupació de les autoritats educatives i del professorat cap al que hom denomina **educació en valors** presenta un interès creixent a Espanya durant els últims anys. Tres sembla que són les motivacions bàsiques d'aquest interès:

- la pèrdua d'influència de la religió catòlica dins la nostra societat i la necessitat conseqüent de substituir els seus valors tradicionals per altres de nova factura que donin sentit ètic a la tasca educativa.

- la importància dels mitjans de comunicació social com a agents transmissors

de la Reforma Educativa actualment en marxa a tot l'estat. Un d'aquests postulats incideix precisament en el tractament de les actituds i valors com a component essencial del currículum.

Dins aquest marc innovador es situa el PROGRAMA DE SOLIDARITAT AMB LA INFÀNCIA LLATINOAMERICANA que el Comitè Espanyol de l'Unicef i la Fundación Cooperación y Educación (FUNCOE) ha desenvolupat durant el curs escolar 1993-94 a la Comunitat de Castilla-La Mancha. La iniciativa i la major part del seu finançament provenen de les autoritats educati-

UNICEF i FUNCOE, varen perfilar des de l'inici del disseny del PROGRAMA una sèrie de criteris generals que resultaven necessaris per avançar en la seva articulació. Després de les revisions pròpies de tota experiència educativa i de la corresponent avaluació en l'acció, aquests criteris es poden resumir avui en els següents punts:

- 1.- Malgrat que els destinataris capitals del PROGRAMA són els escolars dels darrers cursos de l'educació primària (12-14 anys), sembla convenient d'eixamplar també la seva influència cap al professorat, als pares d'alumnes i la societat en general. Amb la seva generalització es reforça el compromís solidari.

- 2.- Interessa sobretot una sensibilització cap al valor de la solidaritat, entesa aquesta com un deure de justícia entre tots els pobles i persones del món.

Per aconseguir una sensibilització profunda i ben arrelada es requereix temps i esforç per part dels estudiants. Lluny d'altres campanyes puntuals amb objectius semblants, el PROGRAMA DE SOLIDARITAT s'estén durant tot el curs acadèmic, amb vocació de continuïtat, i incorpora tasques formatives molt diverses.

- 3.- La formació intel·lectual, tot i ser important, no constitueix l'única estratègia educativa. El Programa desenvolupa també, amb similar intensitat, compromisos d'acció, de forma que els estudiants s'iniciïn en l'assumpció de responsabilitats proporcionals a la seva edat i projectin cap a la pràctica els seus coneixements, sentiments i inquietuds.

- 4.-L'aplicació del PROGRAMA a les aules s'ha concebut amb caràcter transversal, és a dir, es pretén que els estudiants rebin els missatges solidaris des de distintes perspectives i a través de professors diferents.

Això requereix el compromís d'un

Concentració multitudinària d'escolars participants al Programa a Alcázar de San Juan

sors de cultura, transmissió que fins no fa gaire era patrimoni quasi exclusiu de l'escola. En conseqüència, desplaçament de la tasca docent cap a nous camps d'aprenentatge, entre ells l'educació en valors.

- la lenta però progressiva penetració entre el professorat dels postulats de

ves d'aquesta Comunitat. Així mateix es compta en tot moment amb el recolzament i ajut econòmic de les autoritats de l'Estat, concretament dels ministeris d'Educació i d'Assumptes Socials.

ELS CRITERIS BÀSICS

Les institucions organitzadores,

ampli sector del professorat, la qual cosa només és possible si aquest percep el Programa com un element més de treball de fàcil inserció en les seves tasques ordinàries. Hi ha, per tant, una clara intenció de no distorsionar excessivament la marxa normal del curs.

5.- Per aconseguir l'interès del professorat s'ha de fer un plantejament atractiu i innovador que connecti amb els seus desitjos i necessitats més sentides. És per això que el PROGRAMA es va proposar:

- destacar la importància de l'escola en la consecució del valor educatiu de la solidaritat amb els desvalguts.
- proporcionar al professorat partici-

pant mitjans i instruments de formació específica sobre el tema.

- accentuar l'autonomia dels centres en el desenvolupament del PROGRAMA dins un nucli organitzatiu comú.

- subministrar abundants materials didàctics, útils per a la seva aplicació immediata a l'aula, si així ho decideixen els professors.

Entre els punts anteriors no és difícil descobrir alguns dels principals postulats de l'Educació per al Desenvolupament. En aquest marc, efectivament, pretén situar-se el Programa de Solidaritat. Es cerca, en conseqüència, una educació cooperativa i no competitiva, que plan-tegi situacions de conflicte com estratè-

gies didàctiques prioritàries, que es preocupi per la comprensió global d'un món interrelacionat, que generi empatia cap a altres persones i cultures, compromís amb la lluita per un món més just i solidari.

ELS CONTINGUTS I LA SEVA ORGANITZACIÓ

El Programa s'articula en torn a tres grans nuclis d'intervenció pedagògica que corresponen a altres nivells de compromís solidari creixent. Cada un d'aquests nuclis es desenvolupa durant un trimestre del curs i la seva successió defineix la planificació general del Programa:

ESTRUCTURA DEL PROGRAMA

FASE 1. CONÈIXER.

CONEIXEMENT DELS PROBLEMES DE LA INFÀNCIA

La Fase 1 pretén un aprenentatge, en el seu sentit més ampli dins l'àmbit escolar, dels problemes derivats dels desequilibris mundials, especialment relatius a la infància i més particularment de la llatinoamericana. Ens trobam aquí amb la idea que el primer pas per a l'adquisició profunda de valors és precisament el coneixement dels problemes relacionats amb aquests valors.

La seva organització passa per tres espais educatius que van del que és general al més concret:

1.1. Aproximació als problemes de la infància mundial. Es desenvolupa a través d'un Pla d'activitats que cada centre estableix a partir de materials que

proporcionen UNICEF i FUNCOE.

1.2. Estudi de la infància llatinoamericana. Posada en pràctica a l'aula d'una Unitat Didàctica sobre el tema, de caràcter interdisciplinari, també facilitada per les institucions organitzadores.

1.3. Estudi profund sobre casos concrets de Llatinoamèrica. Estudi de casos seleccionats que seran objecte de cooperació (fase 3) i amb els que s'estableix des d'aquest moment un intercanvi de correspondència escolar.

FASE 2. COMUNICAR

PROJECCIÓ CAP EL MEDI ESCOLAR I SOCIAL

És de suposar que els aprenentatges de la Fase 1 hauran produït en els estudiants un desig d'entrar en acció. El Programa entén que la primera manifesta-

ció d'aquesta actitud favorable ha de ser la comunicació als altres dels sentiments propis. Aquesta comunicació s'estén cap als companys més propis, cap als pares i familiars i cap al medi social accessible.

La Fase 2 s'organitza entorn a dos espais:

2.1. Certamen i exposició de treballs. Es convoca un certamen no competitiu en diferents modalitats: contes, cartells, aferratines, etc. Tots els treballs es presenten en exposicions itinerants.

2.2. Campanya de sensibilització. Cada centre escolar, tot seguint orientacions d'UNICEF i FUNCOE, organitza i posa en pràctica una campanya de sensibilització escolar i social sobre el tema de la solidaritat: programes de ràdio, espais en la premsa, repartiment de targetes, etc. La campanya finalitza amb un DIA DE LA SOLIDARITAT en què tots

els participants es concentren a una localitat de la regió i es manifesten pels seus carrers.

FASE 3. COOPERAR

COOPERACIÓ AMB LA INFÀNCIA LLATINOAMERICANA

S'aborda ara la Fase de major compromís solidari, la cooperació amb aquells casos concrets que han estat en la primera Fase 1 i amb els que s'ha de mantenir un intercanvi de correspondència que ha generat un coneixement i sim-

dors. Enviament dels fons recollits als seus destinataris.

REFERÈNCIES SOBRE ELS RESULTATS OBTINGUTS PEL PROGRAMA A LA COMUNITAT DE CASTILLA-LA MANCHA

- La participació en el Programa en aquesta Comunitat s'ha xifrat en uns 120 centres, uns 370 professors i més de 8.000 alumnes, dades molt considerables (al voltant del 20%) si es considera la llarga durada del Programa i el treball que suposa per al professorat. És signifi-

- Una dada especialment rellevant és l'alta participació en totes les modalitats del Certamen escolar (Fase 2) i en el Dia de la Solidaritat. Malgrat les distàncies, més de 6.000 alumnes es concentraren a Alcázar de San Juan i mostraren en tot moment el seu entusiasme en aquest acte important del Programa, que va comptar amb la presència de la Premi Nobel de la Pau, Rigoberta Menchú.

- Les Memòries elaborades pels centres indiquen la realització de variats i excel·lents treballs tant per a la Campaña de Sensibilització (Fase 2), com per al Programa de Cooperació (Fase 3). Abunden els programes de ràdio, setmanes culturals amb el tema de fons de la solidaritat, repartiment de targetes solidàries, mercadets per a la venda d'objectes realitzats en el propi centre, etc. En definitiva, un extens repertori que mostra l'interès de tots els participants.

- A la fi el Pla de formació del Professorat ha tingut també una excel·lent acollida. Al voltant del 75% dels professors participants en el Programa han rebut formació en alguna de les modalitats del Pla.

Aquest èxit del Programa de Solidaritat ha tingut el seu reflex en l'interès de les autoritats educatives, tant de l'Estat com de diverses Comunitats Autònomes, la qual cosa permet d'augurar-li un bon futur. De moment està assegurada la seva continuïtat a Castilla-La Mancha (incloent el seu aprofundiment en un 2n. nivell) i a la Comunitat de Madrid (on es va iniciar en el passat mes de febrer). Està en projecte la seva implantació aquí, a Balears, al mateix temps que en el País Valencià i Aragó, i es té l'esperança que el Programa s'introdueixi en altres Comunitats al llarg dels propers anys. □

Rigoberta Menchú, Premi Nobel de la Pau, en el Dia de la Solidaritat

patia mutus. Es tracta de casos escolars d'especial necessitat a Guatemala, Hondures, El Salvador i Bolívia.

La cooperació s'interpreta com l'enviament d'una ajuda econòmica i l'aprofundiment en la correspondència, tot ampliant-la en la mesura que sigui possible amb treballs escolars, petits objectes d'artesanía, etc.

3.1. Elaboració d'un programa d'ajuda. Els centres escolars, amb orientacions i suggeriments de UNICEF i FUNCOE, elaboraran un programa destinat a la recollida de fons.

3.2. Realització del programa. Posa en pràctica del programa amb el recolzament de les institucions organitza-

catiu que aquesta participació no ha baixat durant el procés (més aviat, s'han produït incorporacions), tot i que les tres fases tenien caràcter voluntari.

- Les avaluacions realitzades relatives a la qualitat dels materials, organització, interès de l'alumnat, etc. ens ofereixen dades molt positives en tots els casos. Destaquen aquí tan sols que a la pregunta: "Val la pena seguir en el Programa?", el 100% del professorat ha manifestat que sí que val la pena.

- En aquest mateix sentit satisfactori es situen les constants observacions sobre la pràctica dutes a terme pels organitzadors del Programa i pels Assessors dels Centres de Professors.

COMITÉ ESPANYOL DE L'UNICEF

FUNDACIÓ COOPERACIÓ I EDUCACIÓ
(FUNCOE)

--	--	--	--

PROGRAMA DE SOLIDARITAT ESCOLAR AMB LA INFÀNCIA LLATINOAMERICANA

Coordinació del programa a Balears:
ESCOLA DE FORMACIÓ EN MITJANS DIDÀCTICS

FITXA D'INSCRIPCIÓ

NIVELL

INTRODUCCIÓ

PERFECCIONAMENT

DADES DEL CENTRE

Nom _____

Adreça _____

_____ Telèfon _____

CEP d'adscripció _____

Nombre de **grups-classe** que participaran en el programa:

6è EGB _____ 7è EGB _____ 8è EGB _____ ESO _____

Altres nivells (especificar) _____

Nombre d'**alumnes** que participaran en el programa:

6è EGB _____ 7è EGB _____ 8è EGB _____ ESO _____

Altres nivells (especificar)

PROFESSORAT INTERESSAT EN PARTICIPAR EN EL PROGRAMA

(Si no hi ha suficient espai, fer relació a part)

NOM I LLINATGES	Àrea i nivell que imparteix
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	

PLA DE FORMACIÓ

Professorat participant en el PROGRAMA que desitja, provisionalment, participar també en el PLA DE FORMACIÓ.

(Indicar modalitat preferida)

NOM I LLINATGES	MODALITAT		NOM I LLINATGES	MODADALITAT
1.			6.	
2.			7.	
3.			8.	
4.			9.	
5.			10.	

OBSERVACIONS I SUGGERIMENTS

Enviar les butlletes d'inscripció al FAX 4156540.

Per a més informació crideu al telèfon 418626